

підвищених місцях, у пониженнях – значно рідше. Зустрічалися птахи нерівномірно. На деяких полях можна було зустріти по кілька особин, в інших місцях – жодного птаха на 3–5 км.

1–2.12 58,6 % птахів були відмічені на землі (з них два – взагалі на узбіччі дороги), 21,2 % – сиділи на деревах і кущах, 13,1 % – спостерігалися в польоті, 4,0 % – сиділи на дротах електроліній, 2,5 % – на скиртах і копицях соломи, а один (0,5 %) – на придорожньому знакові. 4.12 ці показники були дуже близькими за виключенням того, що більше птахів спостерігалися в польоті і менше на землі, що може бути пов'язано з погодними умовами: 55,2 % – на землі, 20,9 % – на деревах і кущах, 19,4 % – у польоті, 3,0 % – на дротах, 1,5 % – на скиртах і копицях.

Отримані нами результати близькі до даних інших авторів. Так, за матеріалами С.В. Домашевського (2004), у 2000–2003 рр. на маршрутах загальною протяжністю 1047 км (включаючи населені пункти) у північних областях України зустрічальність зимняка становила 4,6 ос./10 км.

ЛІТЕРАТУРА

- Грищенко В.Н. (2006): Фенологія осенньої міграції зимуючих видів птахів на території України. - Беркут. 15 (1-2): 176-193.
- Домашевский С.В. (2004): Матеріали по екології канюків на севері України. - Беркут. 13 (2): 230-243.
- Зубаровський В.М. (1977): Хижі птахи. - Фауна України. Птахи. Київ: Наукова думка. 5 (2): 1-332.

*Грищенко В.М., Канівський заповідник, м. Канів,
Черкаська обл., 19000, Україна (Ukraine).*

ВИПАДОК МАСОВОЇ МІГРАЦІЇ ЗВИЧАЙНИХ КАНЮКІВ У СУМСЬКІЙ ОБЛАСТІ ВОСЕНИ 2007 р.

А.І. Статива, С.А. Статива, М.П. Книш

A case of mass migration of the Buzzards in Sumy region in autumn of 2007. - A.I. Statyva, S.A. Statyva, N.P. Knysh. - Avifauna of Ukraine. 4. 2008. - 472 birds were registered during 8 hours and 10 minutes near the village of Pidstavky on 21.10.2007 (dynamics see in the Table). Majority of Buzzards flew one by one. Maximal number of individuals in one flock was 47. [Ukrainian].

Key words: Buzzard, *Buteo buteo*, migration, number.

Address: A.I. Statyva, Pidstavky, Lypova Dolyna district, Sumy region, 42535, Ukraine.

Весняний переліт звичайного канюка (*Buteo buteo*) здійснюється як правило, одинаками і парами, осінній – одинаками, невеликими зграями і групами, інколи до декількох десятків птахів (Дементьев, 1951; Зубаровський, 1977 та ін.), що загалом характерно для міграції широким фронтом, який може інколи звужуватися. Так, Ю.В. Костін (1983) відмічає значну концентрацію канюків на осінньому прольоті в Криму: наприклад, 18.09.1967 р. над Нікітською яйлою були відмічені зграї по 20–30 особин, а за дві години спостережень тут пролітало на південь не менше 70 птахів.

На північному сході України, де тривалий час проводяться наші орнітологічні спостереження, масову міграцію звичайних канюків ми спостерігали лише одного разу – 21.10.2007 р., на околиці с. Підставки Липоводолинського району Сумської області (на межі з Полтавщиною). Загалом за 8 годин і 10 хвилин спостережень (з 9⁰⁰ до 18⁰⁰, з вимушеною перервою від 12⁰⁵ до 12⁵⁵) тут пролетіло 472 канюки, тобто в середньому щогодини пролітало 58 особин (табл.). Погода цього дня була спокійною: температура від 6 °С вранці до 14 °С вдень; зранку ясно, потім невелика периста хмарність, яка до полудня поступово змінилася суцільною високошаруватою, а приблизно о 14³⁰ майже вияснилось, лише на південному заході залишилась нещільна хмарність; вітер слабкий, південно-західний. Проліт почався о 9⁵⁵, коли пролетіла зграя з 16 птахів, а закінчився о 17¹⁵ (пролетів одинак), тобто він тривав не менше 7 годин 20 хвилин.

Таким чином, переважна більшість (98,5 %) канюків пролетіла приблизно між 10-ю і 15-ю годинами дня, після чого проліт став швидко згасати. Добре помітні декілька міграційних хвиль – близько 10-ї, 11-ї, 13-ї, 14-ї та 15-ї годин, коли рухалися великі зграї. Загалом птахи летіли як поодинці (35,4 % випадків), так і парами (10,8 %) та невеликими розсипчастими згра-

Погодинна динаміка міграції канюків 21.10.2007 р.
Dynamics of Buzzard migration on 21.10.2007

Період	Кількість особин
9 ⁰⁰ –10 ⁰⁰	пролетіли 63 (16, 8, 16, 23) особини
10 ⁰⁰ –11 ⁰⁰	75 (1, 1, 1, 1, 1, 1, 7, 2, 4, 1, 1, 2, 3, 9, 11, 5, 11, 6, 1, 6)
11 ⁰⁰ –12 ⁰⁰	97 (10, 22, 17, 13, 6, 6, 4, 4, 2, 1, 3, 6, 1, 1, 1)
12 ⁰⁰ –13 ⁰⁰	45 (1, 44)
13 ⁰⁰ –14 ⁰⁰	99 (47, 16, 1, 1, 2, 8, 3, 11, 10)
14 ⁰⁰ –15 ⁰⁰	86 (4, 2, 2, 1, 1, 24, 16, 11, 25)
15 ⁰⁰ –16 ⁰⁰	4 (1, 2, 1)
16 ⁰⁰ –17 ⁰⁰	2 (1, 1)
17 ⁰⁰ –18 ⁰⁰	1

ями з 3–10 особин (29,2 % випадків), ще в 14 (21,5 %) групах нараховувалося від 11 до 25, а в двох (3,1%) – 44 і 47 особин. Канюки в групах то кружляли, то по одному чи по кілька припиняли коловий рух і планеруючи пролітали кільксот метрів. Група при цьому розтягувалась у переривчасту лінію. Іноді починали кружляти птахи всередині розтягнутої зграї, і тоді вона розпадалася – передові особини летіли далі, а решта приєднувалася до колового руху. Одинаки теж просувалися то ширяючи, то планеруючи прямолінійно. В одному потоці з канюками летіли малі яструби (*Accipiter nisus*) – всього 5 (2, 1, 1, 1) особин, а також поодинокий сапсан (*Falco peregrinus*). Вони спостерігалися з 12⁵⁷ до 14⁴⁵. Крім того, о 10²⁰ пролетіла зграя близько 70 граків (*Corvus frugilegus*), а в 11⁰⁰ близько 40 чикотнів (*Turdus pilaris*). Усі хижаки летіли у напрямку від південного до південно-західного, на висоті від 60–70 до 300–350 м, видима ширина фронту прольоту була приблизно 1,2–1,5 км. Враховуючи тривалість і швидкість перельоту, його масовість і безперервність, можна уявити, що скупчення канюків розтягнулося на декілька десятків кілометрів. Імовірною причиною такої концентрації мігрантів була сприятлива погода цього дня і несприятлива, через туман і низьку хмарність, у дні попередні.

ЛІТЕРАТУРА

- Дементьев Г.П. (1951): Отряд хищные птицы. - Птицы Советского Союза. М.: Сов. наука. 1: 70-341.
- Зубаровський В.М. (1977): Хижі птахи. - Фауна України. Київ: Наук. думка. 5 (2): 1-331.
- Костин Ю.В. (1983): Птицы Крыма. М.: Наука. 1-241.

*Статива А.І. с. Підставки, Липоводолинський р-н,
Сумська обл., 42535, Україна (Ukraine).*

СПОСТЕРЕЖЕННЯ МАСОВОЇ МІГРАЦІЇ КІБЧИКА У ДНІПРОПЕТРОВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

В.В. Сижко

An observation of mass migration of the Red-footed Falcon in Dnipropetrovsk region. - V.V. Syzhko. - Avifauna of Ukraine. 4. 2008. - An exceptionally mass migration was observed in Verkhnyodniprovsk district on 8.05.2007. In total 1600–1700 falcons were counted between 17⁰⁰ and 18⁴⁵. [Ukrainian].

Key words: Red-footed Falcon, *Falco vespertinus*, migration, number.

Address: V.V. Syzhko, Lenin str., 27/33, Verkhnyodniprovsk, Dnipropetrovsk region, 51600, Ukraine; e-mail: orlan95@yandex.ru.